

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

З метою моніторингу якості організації самостійної роботи студента у 2018/2019 навчальному році вдруге проводилося опитування студентів 1-4 курсів усіх спеціальностей, які навчаються за бакалаврським рівнем вищої освіти. Загальна кількість опитаних – 936 студентів, з них студентів:

I курсу – 347 осіб,

II курсу – 287,

III курсу – 183,

IV курсу – 119.

Розподіл студентів, які взяли участь в опитуванні за курсами, представлено на рис. 1.

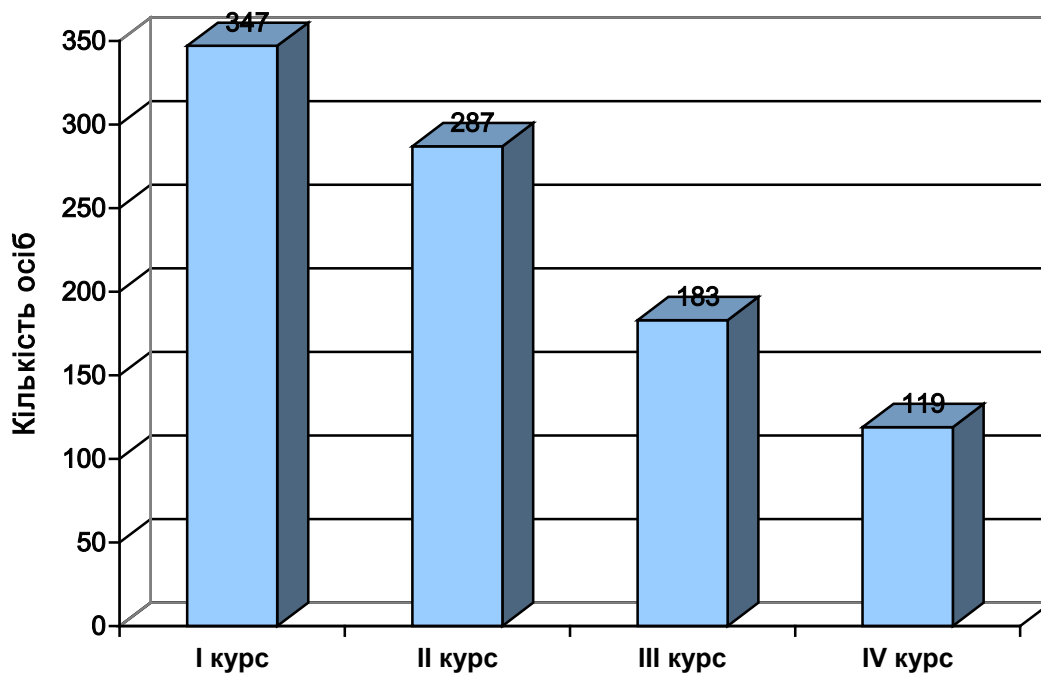

Рис. 1. Розподіл студентів, які взяли участь в опитуванні, по курсах

Розподіл студентів, які взяли участь в опитуванні за освітньо-професійними програмами та за курсами відображено у таблиці 1.

Розподіл студентів, які взяли участь в опитуванні, за курсами та освітньо-професійними програмами

Спеціальність	I курс	II курс	III курс	IV курс	Всього за освітньо-професійною програмою
Право	44	34	19	13	110
Філологія: прикладна лінгвістика	19	11	3	5	38
Філологія: мова і література	-	13	8	2	23
Філологія	45	76	29	26	176
Менеджмент	26	20	13	8	67
Економічна кібернетика	5	7	4	3	19
Економіка підприємства	2	8	2	1	13
Фінанси, банківська справа та страхування	7	4	6	1	18
Облік і оподаткування	0	4	0	4	8
Міжнародні економічні відносини	6	16	15	2	39
Міжнародні економічні відносини: англomовна програма	14	5	6	6	31
Маркетинг	21	19	8	2	50
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	18	17	21	2	58
Політологія	11	7	6	4	28
Психологія	45	28	20	15	108
Соціальна робота	4	4	7	8	23
Туризм	25	14	16	17	72
Готельно-ресторанна справа	23	0	0	0	23
Комп'ютерні науки	32	0	0	0	32
Всього опитаних за курсами:	347	287	183	119	936

Анкета «Моніторинг якості організації самостійної роботи студента» включає 13 питань, розділених на 4 змістовних блоки;

Блок 1. Фактори, які мотивують студентів до самостійної роботи.

Блок 2. Труднощі, які виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи.

Блок 3. Актуальні методи педагогічного стимулювання самостійної роботи студента.

Блок 4. Питання організації самостійної роботи студента.

Результати отримані під час анкетування.

Блок 1. *Фактори, які мотивують студентів до самостійної роботи*

У першому питанні блоку «На Вашу думку, позитивно мотивує студента до виконання самостійної роботи?» студенти обирали фактори, які мотивують їх до самостійної роботи, з наступного переліку:

- усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання;
- усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєних знань;
- емоційна форма викладу навчального матеріалу;
- новизна навчального матеріалу;
- професійна спрямованість навчальної діяльності;
- підтримання пізнавального інтересу;
- підтримання позитивного психологічного клімату в навчальній групі;
- інше, вкажіть що саме.

Кількість виборів не обмежувалась.

Отримані результати представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Фактори, що позитивно мотивують студента до самостійної роботи

	Усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання	Усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєних знань	Емоційна форма викладу навчального матеріалу	Новизна навчального матеріалу	Професійна спрямованість навчальної діяльності	Підтримання пізнавального інтересу	Підтримання позитивного психологічного клімату в навчальній групі
Кількість студентів	458	362	368	324	348	454	319
Відсоток	48,9	38,7	39,3	34,6	37,2	48,5	34,1

Три перші місця посіли фактори: усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання (48,9%), підтримання пізнавального інтересу (48,5%), емоційна форма викладу навчального матеріалу (39,3%).

Якщо порівнювати отримані результати з результатами опитування минулого навчального року, необхідно зауважити, що усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання та підтримання пізнавального інтересу – фактори, які утримують лідерські позиції у мотивації студентів. Порівняння факторів лідерів представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

**Фактори, що позитивно мотивують студента до самостійної роботи
(три перших)**

Місце	Результати опитування 2018/2019 н.р.	Результати опитування 2017/2018 н.р.
I	Усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання (48,9%)	Підтримання пізнавального інтересу (46,4%)
II	Підтримання пізнавального інтересу (48,5%)	Усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання (43%)
III	Емоційна форма викладу навчального матеріалу (39,3%)	Професійна спрямованість навчальної діяльності (41,1%)

Слід відзначити, що усі перелічені фактори мотивують студентів до самостійної роботи (кожен з вищезазначених фактор набрав понад 30% виборів), і цей факт необхідно враховувати науково-педагогічним працівникам при організації самостійної роботи.

Студенти, які взяли участь в опитуванні 2018/2019 н.р., відзначили, що у самостійній роботі їм імпонує можливість поповнити і поглибити знання (вибір 53,8% опитаних). Узагальнені результати представлені у таблиці 4, рис. 2.

Таблиця 4

У самостійній роботі студентам імпонує

	Можливість поповнити і поглибити знання	Можливість проявити самостійність	Бажання перевірити свої знання	Бажання отримати оцінку, допуск до іспитів
Кількість студентів	504	290	365	459
Відсоток	53,8	31,0	39,0	49,0

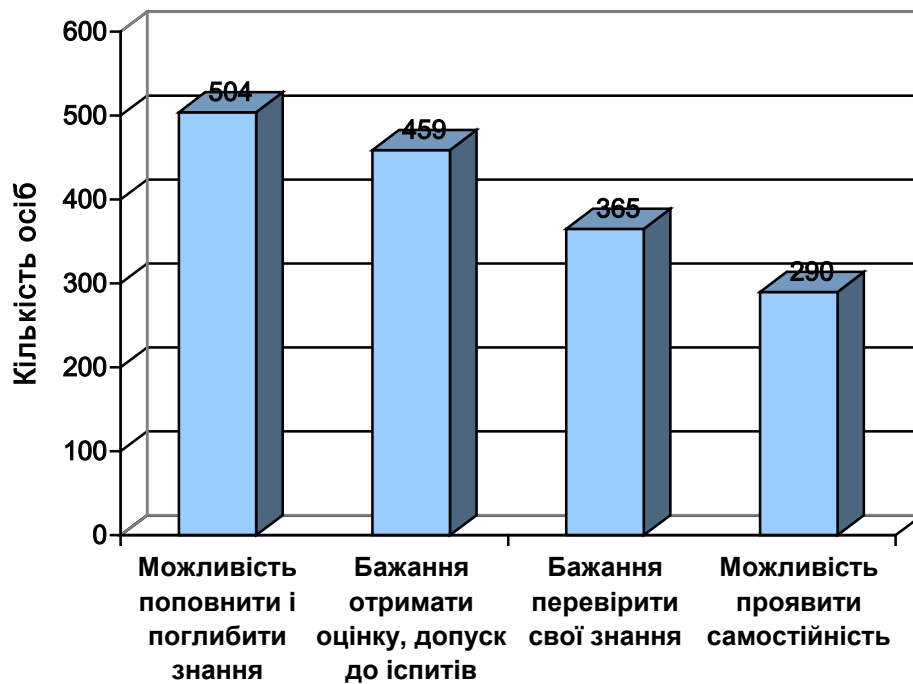

Рис. 2. Що імпонує студентам у самостійній роботі

Порівнюючи отримані результати з результатами минулорічного моніторингу слід зазначити, що перше та четверте місце стабільно отримують фактори: можливість поповнити і поглибити знання (57% у 2017/2018 н.р., 53,8% у 2018/2019 н.р.) та можливість проявити самостійність (30% - у минулому році, 31% - у поточному).

Щодо другого та третього місця – фактори помінялися місцями: бажання перевірити свої знання (38,6% - 2017/2018 н.р., 39% - 2018/2019 н.р.) та бажання отримати оцінку, допуск до іспитів (33,8% - минулий рік, 49% - поточний навчальний рік).

За результатами дворічного моніторингу можна констатувати, що студенти не прагнуть самостійності та самостійно здобувати знання, більшість студентів зорієнтована на поповнення і поглиблення знань під керівництвом викладача, що необхідно враховувати при мотивації студентів до самостійної роботи та створенні навчально-методичних матеріалів.

Блок 2. Труднощі, які виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи.

Порівняння отриманих результатів у 2017/2018 та 2018/2019 навчальних роках щодо труднощів, які виникають у студентів в ході виконання

самостійної роботи представлені у таблиці 5. При опитуванні з даного питання кількість виборів не обмежувалася.

Таблиця 5

Труднощі, які виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи

Труднощі	2017/2018 н.р.			2018/2019 н.р.		
	Кількість студентів	Відсоток	Місце	Кількість студентів	Відсоток	Місце
Відсутні вміння працювати самостійно	15	7,2	8	60	6,4	9
Дефіцит часу на самостійну роботу і відсутність необхідної літератури	94	45,4	1	372	39,7	2
Не вистачає вміння пов'язувати теоретичні знання з практикою	45	21,7	4	223	23,8	5
Часто потрібна допомога викладача	43	20,8	5	194	20,7	6
Складності у виділенні головного у матеріалі, що досліджується	30	14,5	7	191	20,4	7
Важко відновити в пам'яті інформацію, особливо, якщо вона перевантажена науковими термінами	72	34,8	2	423	45,2	1
Невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру	47	22,7	3	237	25,3	3
Великий обсяг завдань не співвідноситься з бюджетом часу студента	43	20,8	5	227	24,3	4
Завдання мають не чіткі вказівки щодо алгоритму їх виконання	34	16,4	6	162	17,3	8

Необхідно відзначити, що більшість студентів, які зазначили позицію «дефіцит часу на самостійну роботу і відсутність необхідної літератури»

викреслювали слова «відсутність необхідної літератури», залишаючи «дефіцит часу на самостійну роботу».

Узагальнюючи отримані результати можна констатувати, що другий рік поспіль, лідерами серед труднощів, які зазнають студенти при виконанні самостійної роботи є: труднощі у відновленні в пам'яті інформації, особливо, якщо вона перевантажена науковими термінами; дефіцит часу на самостійну роботу і відсутність необхідної літератури; невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру. Вважається за доцільне науково-педагогічним працівникам, які викладають курс «Вступ до спеціальності», звернути увагу на формування чи актуалізацію відповідних вмінь у студентів.

На питання «У день самостійної підготовки до занять Ви виконуєте навчальні завдання протягом» отримані результати відображені у таблиці 6, які наведені у порівнянні з результатами 2017/2018 навчального року. У зв'язку з тим, що 5 студентів не надали відповідь на поставлене питання, розрахунки велись від загальної чисельності у 931 студент.

Таблиця 6

Кількість часу, яку студенти приділяють для виконання самостійної роботи у день самостійної підготовки

Кількість часу	2017/2018 н.р.		2018/2019 н.р.	
	Кількість студентів	Відсоток	Кількість студентів	Відсоток
1 годину	52	25,1	221	23,7
2-3 години	101	48,8	502	53,9
4-5 годин	30	14,5	133	14,3
використовую час для вирішення особистих проблем	20	9,7	51	5,5

24 студенти (2,6%) скористались можливістю надати свій варіант відповіді: «коли є вільний час», «під настрій», «30 хвилин», «коли як», «залежно від об'єму завдання, може бути 1 година, може бути 4-5 годин», «час виконання залежить від завдання» (відповідь надали 2 особи), «залежно від завдання», «по різному», «нуль», «1-2 години», «1-3 години», «іноді 6-7 годин», «2-5 годин», «8 годин», «8-9 годин», «недостатньо часу», «не маю такого дня у розкладі», «у філологів немає дня самостійної підготовки, окрім вихідних», «немає часу, підготовка до Чемпіонату України», «залежить від

складності завдання», «залежить від кількості роботи», «при можливості приділяю час завданням», «готуюся самостійно до професії, а не до занять».

При порівнянні результатів по двох моніторингах спостерігається тенденція щодо збільшення кількості студентів, які присвячують самостійній роботі 2-3 години і зменшення кількості студентів, які використовують години виділені на самостійну підготовку для вирішення особистих проблем.

Узагальнені результати відповідей студентів на питання «Завдання по самостійній роботі протягом семестру Ви виконуєте» у порівнянні представлені у таблиці 7. У зв'язку з тим, що у 2018/2019 н.р. 2 студенти не надали відповідь на питання, розрахунки велись від загальної чисельності у 934 студенти.

Таблиця 7

Позиція	2017/2018 н.р.		2018/2019 н.р.	
	Кількість студентів	Відсоток	Кількість студентів	Відсоток
Систематично, планомірно	76	36,7	429	45,9
Час від часу	100	48,3	385	41,2
Майже не виконую	10	4,8	26	2,8
Не планую, виконую тільки під час сесії	5	2,4	44	4,7
Виконую тільки ту роботу, якою захоплений	16	7,7	50	5,4

Спостерігається зростання кількості студентів, які займаються самостійною роботою систематично та планомірно, але загальна кількість таких студентів, на цей час, складає менше п'ятдесяти відсотків опитаних (45,9%).

Результати 2018/2019 н.р. щодо регулярності виконання студентами завдань самостійної роботи представлені на рис. 3.

Узагальнюючи вищесказане, можна говорити про те, що студенти усвідомлюють цінність знань, вмінь та навичок і значимість пізнання, але

потреба в регулярній самостійній роботі, в самоосвіті і самоактуалізації у них, певною мірою, не сформувалася.

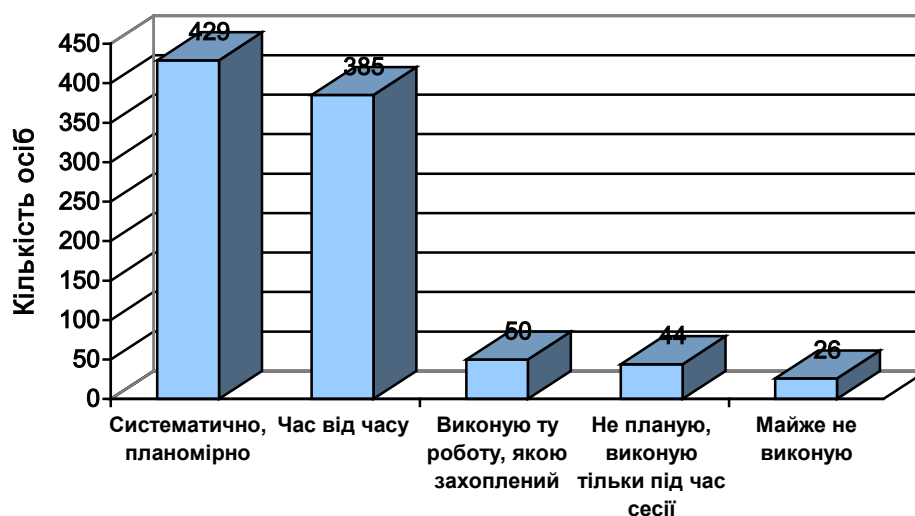

Рис. 3. Регулярність виконання студентами завдань самостійної роботи

На питання анкети щодо потреби у заняттях з навчання організації самостійної роботи позитивно відповіли: у 2017/2018 н.р. - 37,2% опитаних студентів різних курсів (77 осіб), у 2018/2019 н.р. – 38,8% опитаних (358 осіб) – у зв'язку з тим, що 14 студентів не надали відповіді з даного питання розрахунок вівся від загальної чисельності опитаних – 922 особи.

Слід зауважити, що на питання анкети щодо потреби у заняттях з навчання організації самостійної роботи позитивно відповіли як студенти I-II курсів, так і студенти III та IV курсів, результати моніторингів представлені у таблиці 8.

Таблиця 8

Розподіл студентів, які потребують у навчанні організації самостійної роботи, за курсами

Курс	Загальна кількість опитаних		Кількість студентів, які потребують у навчанні		Відсоток	
	2017/2018 н.р.	2018/2019 н.р.	2017/2018 н.р.	2018/2019 н.р.	2017/2018 н.р.	2018/2019 н.р.
1	59	344	27	140	45,8	40,7
2	51	284	20	112	39,2	39,4
3	50	176	18	64	36,0	36,4
4	47	118	12	42	25,5	35,6

Другий рік поспіль третина студентів старших курсів вказують на те, що потребують у навчанні організації самостійної роботи.

Блок 3. *Актуальні методи педагогічного стимулювання самостійної роботи студента.*

У таблиці 9 представлені результати двох моніторингів, у порівнянні, щодо ефективності методів педагогічного стимулювання самостійної роботи за оцінкою студентів.

Цікаве завдання та висока оцінка – методи, які є найбільш актуальними за результатами моніторингів. До трійки лідерів серед методів, у минулому навчальному році, також входив зв'язок результатів самостійної роботи з професійною діяльністю (у поточному навчальному році посідає четверте місце). У 2018/2019 н.р. третє місце за методом: врахування результатів виконання самостійної роботи при підсумковій оцінці.

Позитивним є те, що науково-педагогічні працівники Університету при виставленні екзаменаційної оцінки або заліку враховують факт виконання обсягу самостійної роботи з навчальної дисципліни, що відзначили у 2017/2018 н.р. – 169 осіб (81,6%), а у 2018/2019 н.р. 750 студентів (81,9% від 916 надавших відповідь).

Блок 4. *Питання щодо організації самостійної роботи студента.*

На питання «Чи звертаєтеся Ви з питаннями щодо виконання завдань самостійної роботи до...»: викладача та тьютора, отримані наступні результати:

- з 915 студентів, які надали відповідь на це питання, до викладача звертаються 722 особи (78,9%) За результатами моніторингу 2017/2018 н.р. до викладача зверталися 77,3% опитаних студентів;

- враховуючи, по-перше, те, що інститут тьюторства в Університеті запроваджено тільки для студентів першого курсу, по-друге, те, що на поставлене питання відповіли 314 першокурсників, отримані результати розраховані з урахуванням зазначеного: до тьютора з питань щодо виконання завдань самостійної роботи звертаються 88 першокурсників (28%). За

результатами минулорічного моніторингу до тьютора зверталось 27,1% опитаних першокурсників.

Таблиця 9

Ефективність методів педагогічного стимулювання самостійної роботи, на думку студентів

Метод	2017/2018 н.р.			2018/2019 н.р.		
	Кількість студентів	Відсоток	Місце	Кількість студентів	Відсоток	Місце
Посильне завдання	17	8,2	9	85	9,1	8
Диференційоване завдання	18	8,7	8	70	7,5	9
Цікаве завдання	173	83,6	1	792	84,6	1
Незадовільна оцінка	9	4,3	11	56	6,0	11
Висока оцінка	82	39,6	3	458	48,9	2
Врахування результату виконання самостійної роботи при підсумковій оцінці	65	31,4	4	387	41,3	3
Вимогливість викладача	28	13,5	7	138	14,7	7
Врахування результату виконання самостійної роботи в проміжній атестації студентів	30	14,5	6	173	18,5	6
Зв'язок результатів самостійної роботи з професійною діяльністю	99	47,8	2	376	40,2	4
Керівництво подальшою науковою роботою з даної тематики	13	6,3	10	59	6,3	10
Публічне схвалення, похвала	44	21,3	5	245	26,2	5

Узагальнені результати відповідей студентів на питання «З метою організації ефективної самостійної роботи Ви хотіли б мати» (кількість відповідей не обмежувалась) представлені у таблиці 10.

За результатами обох моніторингів студенти обирають: план і рекомендації щодо виконання завдання, зразок виконання роботи, можливість індивідуальної бесіди за результатами перевірки та аналізу самостійної роботи.

Види допомоги студентам з метою організації їх самостійної роботи

	2017/2018 н.р.			2018/2019 н.р.		
	Кількість студентів	Відсоток	Місце	Кількість студентів	Відсоток	Місце
План і рекомендації щодо виконання завдання	124	59,9	1	545	58,2	2
Інструктаж до роботи	58	28	4	320	34,2	4
Можливість коригування роботи	57	27,5	5	303	32,4	5
Зразок виконання роботи	18	57	2	566	60,5	1
Можливість індивідуальної бесіди за результатами перевірки та аналізу самостійної роботи	69	33,3	3	376	40,2	3

Науково-педагогічним працівникам при розробці навчально-методичного забезпечення самостійної роботи доцільно врахувати актуальні для студентів види допомоги в організації самостійної роботи.

Щодо знання студентами критеріїв оцінки виконання завдань самостійної роботи: результати опитування 2018/2019 н.р. розраховувалися від кількості студентів, які надали відповідь на це питання, а саме – 932 особи. Узагальнені результати двох моніторингів представлені у таблиці 11.

Спостерігається незначна тенденція (5,5%) зростання чисельності студентів, обізнаних в критеріях оцінки виконання самостійної роботи. Науково-педагогічним працівникам необхідно продовжити опрацювання критеріїв оцінки за всіма видами самостійної роботи з навчальних дисциплін та своєчасно доводити їх до відома студентів на початку вивчення дисципліни, та, за потребою, акцентувати увагу на критеріях під час виконання завдання.

Щодо знання студентами критеріїв оцінки виконання завдань самостійної роботи

	2017/2018 н.р.		2018/2019 н.р.	
	Кількість студентів	Відсоток	Кількість студентів	Відсоток
Так	114	55,1	565	60,6
Ні	35	16,9	144	15,5
Важко відповісти	58	28	223	23,9

Щодо частоти відвідування студентами бібліотеки Університету результати представлені у таблиці 12.

Таблиця 12

Щодо частоти відвідування студентами бібліотеки Університету

Варіант відповіді	2017/2018 н.р.			2018/2019 н.р.		
	Кількість студентів	Відсоток	Місце	Кількість студентів	Відсоток	Місце
1-2 рази на тиждень	27	13	5	75	8,1	5
1-2 рази у місяць	43	20,8	2	164	17,6	3
1-2 рази в семестр	65	31,4	1	241	25,9	2
1-2 рази на рік	30	14,5	4	155	16,6	4
не відвідую	42	20,3	3	296	31,8	1

Необхідно констатувати, що за результатами моніторингу 2018/2019 н.р. третина опитаних (31,8% від 931 студента, які надали відповіді) взагалі не відвідують бібліотеку Університету. Можна припустити, що більшість студентів працює з першоджерелами використовуючи ресурси Інтернет середовища.